

บทคัดย่อ

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงการพัฒนากระบวนการเมืองของประเทศไทย ซึ่งศึกษาเฉพาะกรณีการให้เงินอุดหนุนแก่พรรคการเมือง โดยได้ศึกษาถึงสภาพปัญหาการอุดหนุนเงินให้แก่พรรคการเมืองโดยรัฐ และหลักเกณฑ์ทางกฎหมายในเรื่องนี้ ซึ่งก่อนหน้านี้ประเทศไทยจะประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ประเทศไทยยังไม่เคยมีการอุดหนุนเงินให้แก่พรรคการเมืองมาก่อน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้นำแนวความคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินโดยรัฐมาใช้ในประเทศไทยเป็นครั้งแรก เพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้พรรคการเมืองให้มีเงินทุนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมืองได้ด้วยตนเองและสามารถที่จะพัฒนาพรรคให้เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความเข้มแข็งได้ โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งเงินทุนจากกลุ่มนายทุนหรือกลุ่มผลประโยชน์เพียงอย่างเดียว

จากการศึกษาพบว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายไทยได้กำหนดให้มี “กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง” ขึ้น เพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายในการสนับสนุนพรรคการเมือง และดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวกับพรรคการเมือง โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์ทางกฎหมายในการจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่พรรคการเมืองประกอบไปด้วยหลักเกณฑ์ 4 ประการ คือ 1) เกณฑ์การจัดสรรตามจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมือง 2) เกณฑ์การจัดสรรตามจำนวนคะแนนเสียงแบบบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองได้รับ 3) เกณฑ์การจัดสรรตามจำนวนสมาชิกพรรคการเมือง และ 4) เกณฑ์การจัดสรรตามจำนวนสาขาพรรคการเมือง และจากการศึกษากฎหมายว่าด้วยการให้เงินอุดหนุนพรรคการเมืองโดยรัฐของต่างประเทศ 4 ประเทศ ได้แก่ เยอรมัน ฝรั่งเศส อังกฤษ และญี่ปุ่น เพื่อนำมาพิจารณาปรับใช้ในประเทศไทยแล้วพบว่า การให้เงินอุดหนุนพรรคการเมืองไทยโดยรัฐยังไม่เหมาะสม เพราะจากการนำหลักเกณฑ์ 4 ประการดังกล่าวมาใช้เป็นเกณฑ์ในการคำนวณเงินจัดสรรให้กับพรรคการเมือง ทำให้เกิดปัญหา กล่าวคือ ทำให้มีการระดมสมาชิกพรรคการเมืองเพิ่มขึ้นในเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ และมีการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไม่ถูกต้อง โดยไม่ได้ดำเนินการกิจการทางการเมืองมีเป้าหมายเพียงเพื่อที่จะนำเกณฑ์การจัดสรรดังกล่าวมาขอรับเงินอุดหนุนให้ได้จำนวนเงินอุดหนุนที่เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น ประกอบกับหลักเกณฑ์ วิธีการในการอุดหนุนเงินให้แก่พรรคการเมืองในต่างประเทศไม่ใช่เกณฑ์การจัดสรรตามจำนวนสมาชิกและเกณฑ์การจัดสรรตามสาขาพรรคการเมืองมาเป็นเกณฑ์ในการคำนวณเงินอุดหนุนดังกล่าวแต่อย่างใด

ดังนั้น ผู้จัดทำวิทยานิพนธ์จึงขอเสนอให้ยกเลิกหลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนเกี่ยวกับการจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่พรรคการเมืองที่มีความยุ่งยากซับซ้อนทั้งหมด โดยให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่พรรคการเมืองของระบบเยอรมันมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงระบบการจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่พรรคการเมือง ซึ่งได้แก่

1. พรรคการเมืองที่มีสิทธิจะได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐควรจะต้องเป็นพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกพรรคลงสมัครรับเลือกตั้ง นอกจากพรรคการเมืองควรจะต้องส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งแล้วจึงจะมีสิทธิได้เงินอุดหนุน แล้วควรที่จะต้องมีการคำนวณความเสี่ยงขั้นต่ำ 0.5% ของคะแนนเสียงแบบบัญชีรายชื่อ (Party list) หรือหากไม่ส่งสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่ออาจจะเป็นเกณฑ์คะแนนเสียงขั้นต่ำ 0.5% ของคะแนนเสียงแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

สำหรับพรรคการเมืองที่ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ 0.5% แต่ถ้าได้คะแนนเสียง 1 แสนคะแนนขึ้นไป ผู้จัดทำวิทยานิพนธ์ขอเสนอว่าควรจะมีสิทธิได้รับเงินอุดหนุนได้เช่นกัน

2. ให้พรรคการเมืองที่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำตามข้อ 1 แล้ว ได้เงินอุดหนุนตามจำนวนคะแนนเสียงที่ได้ โดยผู้จัดทำวิทยานิพนธ์เสนอให้คะแนนเสียงละ 5 บาทต่อปี

3. เพื่อเป็นการส่งเสริมให้พรรคการเมืองต้องหาเงินช่วยเหลือตัวเองด้วยและต้องขอความสนับสนุนจากประชาชน มิใช่อยู่ได้โดยอาศัยเงินจากรัฐเท่านั้น ผู้จัดทำวิทยานิพนธ์จึงเสนอให้มีการกำหนดวงเงินสูงสุดที่พรรคการเมืองจะได้รับในแต่ละปีโดยกำหนดให้พรรคการเมืองจะได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ ไม่มากเกินไปกว่าจำนวนเงินที่พรรคการเมืองหามาได้ในแต่ละปี ซึ่งเรียกว่าเพดานขั้นสูงสัมพัทธ์

4. การใช้จ่ายเงินที่พรรคได้รับอุดหนุนจากรัฐให้เป็นเสรีภาพของพรรคการเมือง โดยพรรคสามารถใช้จ่ายเงินได้เพียงแค่แสดงใบเสร็จรับเงินในการใช้จ่ายเงินและในการใช้จ่ายเงินนั้นให้ถือเป็นดุลยพินิจของพรรคการเมืองแต่ละพรรคการเมืองเท่านั้นก็เพียงพอ คงไม่จำเป็นต้องให้พรรคการเมืองจัดทำโครงการและแผนงานประจำปีเพื่อขอรับการอุดหนุนเงินจากรัฐอีกต่อไป

5. การให้เงินอุดหนุนต้องเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยภายในพรรค ดังนั้นจึงต้องมีเงื่อนไขภายในพรรคซึ่งต้องปฏิบัติโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ต้องให้สมาชิกในเขตเลือกตั้งมีส่วนร่วม โดยในกรณีที่พรรคจะเสนอบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้งหรือส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งในแต่ละครั้งจะต้องเป็นผู้ได้รับคัดเลือกจากสมาชิกพรรคให้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ถึงแม้ว่าจะไม่มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แล้วก็ตาม ผู้จัดทำวิทยานิพนธ์มีความเห็นว่าการอุดหนุนเงินให้แก่พรรคการเมืองโดยรัฐควรจะมีต่อไป โดยมีการปรับปรุงหลักเกณฑ์วิธีการในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง เสียใหม่ตามข้อเสนอที่ผู้จัดวิทยานิพนธ์ได้สรุปมาในข้างต้นและปรากฏรายละเอียดอยู่ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

